

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства охорони
здоров'я України
від 29.03.2017 № 346

**Навчально-тренувальні програми трьох рівнів з підготовки осіб,
які не мають медичної освіти, але за своїми службовими
обов'язками повинні надавати домедичну допомогу**

I. Загальна частина

1. Підготовка немедичних працівників, професійні обов'язки яких пов'язані з наданням домедичної допомоги (далі – працівники), передбачає набуття теоретичних знань і оволодіння практичними навичками з надання домедичної допомоги.

2. Програми підготовки та відповідні програми підвищення кваліфікації розроблено з урахуванням основних вимог міжнародних програм «Основи підтримки життя», «Перший на місці події», «Професійна підтримка життя» щодо володіння працівників навичками надання домедичної допомоги трьох рівнів.

3. Програми підготовки та підвищення кваліфікації I, II, III рівнів мають відповідно 8, 48, 120 навчальних годин.

Навчальна година складає 60 хвилин.

Тривалість щоденного навчання не має перевищувати 8 годин.

4. Програми підготовки і програми підвищення кваліфікації мають такі основні складові:

- 1) навчальний тематичний план;
- 2) зміст навчальної програми;
- 3) перелік практичних навичок, якими повинен володіти працівник після проходження навчання.

5. Програми складаються з ключових компонентів, які є необхідним мінімумом. Можна використовувати додатковий матеріал, враховуючи особливості закладу, де проводяться навчання, і спеціалізацію слухачів.

Програми складено за блоковою схемою, де розділ є складовою частиною курсу і містить кілька тем. Тема є частиною розділу, яка об'єднує низку конкретних теоретичних і практичних навичок.

Усі складові частини програм нумеруються. Спочатку стоїть номер розділу, далі послідовно – номер теми, елемента.

6. Для виконання програм використовуються такі види занять: лекції, практичні заняття, рішення ситуаційних задач, навчальні тренування.

7. Співвідношення теоретичної і практичної частини вказано у відповідних програмах.

8. Практичні заняття і навчальні тренування проводяться з групою у складі 8-10 осіб. Після завершення курсу підготовки або підвищення кваліфікації проводиться іспит, що передбачає перевірку теоретичних знань методом тестування і відпрацювання практичних навичок з основних розділів програми.

II. Навчальні програми

I РІВЕНЬ

Курс домедичної підготовки
«Домедична допомога при раптовій зупинці серця та
загрозливих життю станах (8 годин)»

Огляд курсу

1. Програма відповідає стандартам, передбаченим вимогами міжнародної програми BLS (basic life support) – основи підтримки життя (базисна допомога): практичні прийоми надання домедичної допомоги при порушеннях або зупинці дихання, серцево-судинних розладах.

Основними складовими частинами програми є: навчально-тематичний план; зміст програми з визначенням розділів, тем і елементів кожної теми; перелік практичних навичок, якими повинні володіти особи, які не мають медичної освіти.

2. Метою підготовки немедичних працівників є надання їм теоретичних знань і освоєння ними практичних навичок з основ підтримки життя (базова допомога), що відповідає вимогам міжнародної програми BLS (basic life support): надання домедичної допомоги при порушеннях або зупинці дихання, серцево-судинних розладах.

3. Програма розрахована на немедичних працівників, професійна діяльність яких не передбачає ризику отримання травматичних пошкоджень, отруєнь: офісні працівники, працівники сфери послуг, викладачі та інше.

4. Тривалість програми 8 годин. Програма передбачає теоретичну та практичну підготовку осіб.

5. Програма теоретичного курсу охоплює: поняття про невідкладний стан людини, визначення ознак зупинки серця, порушення дихання, правила дотримання власної безпеки, виклику бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги та рятувальників, порядок надання домедичної допомоги при зупинці серця та порушенні дихання.

Завданням практичних занять є освоєння і закріплення знань, отриманих на теоретичному курсі, оволодіння практичними навичками проведення серцево-легеневої реанімації дорослим, відновлення прохідності дихальних шляхів, вміння користуватися засобами, що входять до аптечок.

Програма складається з блоків, де розділ є складовою частиною програми і включає кілька тем. Тема – це частина розділу, яка об'єднує низку конкретних теоретичних і практичних навичок, кожна з яких є елементом теми і програми в цілому.

Для виконання програми у процесі навчання використовуються такі види занять: лекції, практичні заняття, семінари. Практичні заняття проводяться у групах не більше ніж 10 осіб. Перед початком навчання можливе забезпечення слухачів необхідними методичними матеріалами.

Щоб отримати посвідчення про проходження курсу навчання, після закінчення теоретичної частини курсу слухач повинен обов'язково здати теоретичний тест, а після закінчення практичної частини – успішно здати практичний екзамен.

6. Після завершення програми кожен слухач повинен знати:
 - 1) правила огляду місця події; правила дотримання власної безпеки при наданні домедичної допомоги;
 - 2) методи оцінки ознак життя у постраждалих з раптовою зупинкою серця;
 - 3) правила виклику екстреної медичної допомоги, правила спілкування з диспетчером;
 - 4) алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у дорослих;
 - 5) алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у дітей;
 - 6) алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації з використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора;
 - 7) ознаки обструкції верхніх дихальних шляхів у постраждалих різних вікових груп;
 - 8) алгоритм відновлення прохідності дихальних шляхів у постраждалих різних вікових груп;
 - 9) ознаки гострого інфаркту міокарда та інсульту, принципи надання допомоги.

7. Щоб визначити початковий рівень знань слухачів, перед початком навчання проводиться тестування, аналіз якого дає можливість коригувати програму. Після закінчення навчання відбувається екзамен у формі тестування і виконання маніпуляцій (практична частина).

8. Зміст навчальної програми

1) Огляд місця події, обстеження постраждалого. Принципи надання домедичної допомоги. Алгоритм дій.

Теоретичне заняття. Актуальні питання раптової зупинки серця. Дотримання правил безпеки на місці події. Проведення первинного огляду постраждалого. Порядок взаємодії з диспетчером системи екстреної медичної допомоги.

Практичне заняття. Визначення можливих загроз на місці події. Порядок проведення первинного огляду.

2) Принципи проведення серцево-легеневої реанімації.

Теоретичні заняття. Ознаки порушень діяльності серцево-судинної системи. Причини та ознаки зупинки серця. Порядок (алгоритм) проведення серцево-легеневої реанімації залежно від віку постраждалого.

Поняття про автоматичний зовнішній дефібрилятор, порядок його використання при проведенні серцево-легеневої реанімації.

Практичне заняття. Відновлення прохідності дихальних шляхів. Оцінка наявності дихання. Проведення зовнішнього масажу серця. Проведення штучного дихання «з рота в рот». Застосування зовнішнього автоматичного дефібрилятора при проведенні серцево-легеневої реанімації. Надання постраждалому стабільного положення.

3) Домедична допомога при порушенні прохідності дихальних шляхів, підозрі на інсульт та інфаркт.

Теоретичні заняття. Поняття про гострий інфаркт міокарду та інсульт. Їхні ознаки, принципи надання домедичної допомоги. Причини виникнення та класифікація порушення прохідності верхніх дихальних шляхів. Алгоритм надання домедичної допомоги.

Практичне заняття. Відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів у постраждалих різних вікових груп.

Перелік мінімально необхідного обладнання і матеріалів для проведення програми з розрахунку на одну групу з 8-10 слухаїв

Назва обладнання і матеріалів	Кількість
Повноростовий манекен дорослого	1 шт.
Манекен для серцево-легеневої реанімації	1 шт.
Манекен для роботи з дихальними шляхами	1 шт.
Повноростовий манекен немовляти	1 шт.

Бар'єрний пристрій для штучної вентиляції легень «рот до лицевої маски»	20 шт.
Рукавички медичні	50 пар
Термоковдри	8 шт.
Серветки марлеві різних розмірів	5 шт.
Ножиці атравматичні	3 шт.
Навчальний автоматичний зовнішній дефібрилятор	1 шт.
Стропоріз	1 шт.
Комп'ютер/ноутбук	1 шт.
Мультимедійний проектор	1 шт.
Екран	1 шт.
Дошка для малювання маркером	1 шт.
Маркери різних кольорів	3 шт.
Засіб для дезинфекції	1 шт.
Армований скотч	1 шт.
Бланк реєстрації студентів	1 шт.
Бланки оцінювання практичних навичок	8 шт.
Перелік сценаріїв	8 шт.
Тестові завдання	8 шт.
Бланк відповідей на тестові завдання	1 шт.
Журнал з техніки безпеки	1 шт.
Програма курсу	9 шт.

План курсу

№		Назва розділу, теми	Кількість навчальних годин		
			Всього	Теорія	Практика
1.		Огляд місця події, обстеження постраждалого. Принципи надання домедичної допомоги. Алгоритм дій	1,0	0,5	0,5
	1)	Причини раптової зупинки серця		0,5	

	2)	Огляд місця події та обстеження постраждалого. Алгоритм дій			0,5
2.		Принципи проведення серцево-легеневої реанімації	4,0	1,0	3,0
	1)	Основні принципи проведення серцево-легеневої реанімації		1,0	
	2)	Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у дорослих			1,0
	3)	Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у дорослих з використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора			1,0
	4)	Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у дітей			1,0
3.		Домедична допомога при порушенні прохідності дихальних шляхів, підозрі на інсульт та інфаркт	1,5	0,5	1,0
	1)	Алгоритм відновлення прохідності дихальних шляхів у різних вікових групах			1,0
	2)	Особливості надання допомоги постраждалим при підозрі на гострий інфаркт міокарду та інсульт		0,5	
4.		Контроль знань	1,5	0,5	1,0
	1)	Тестовий контроль знань		0,5	
	2)	Практичний екзамен			1,0
		Всього	8,0	2,5	5,5

9. Після закінчення курсу слухач повинен уміти:

1) визначати та оцінювати дихання у постраждалого з підозрою на раптову зупинку серця (потрійний прийом);

2) відновлювати прохідність дихальних шляхів мануальним методом;

3) відновлювати прохідність дихальних шляхів шляхом висування нижньої щелепи;

4) виконувати натиснення на грудну клітину при здійсненні серцево-легеневої реанімації у дорослих;

5) виконувати натиснення на грудну клітину при здійсненні серцево-легеневої реанімації у дітей;

6) виконувати натиснення на грудну клітку при здійсненні серцево-легеневої реанімації у немовлят;

7) проводити штучну вентиляцію легень у дорослих;

- 8) проводити штучну вентиляцію легень у немовлят;
- 9) відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів у дорослих;
- 10) відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів у дітей;
- 11) відновлювати прохідність верхніх дихальних шляхів у немовлят;
- 12) використовувати зовнішній автоматичний дефібрилятор при проведенні серцево-легеневої реанімації;
- 13) надавати постраждалому стабільне положення.

10. Оцінювання практичних навичок

Допомога при зупинці серця/використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора

Студент: _____ Екзаменатор: _____
 Дата: _____ Час: _____

Дія	Макс. к-сть балів	Отримано балів
Вдягнув або перелічив необхідне персональне захисне спорядження	1	
Впевнився, що ситуація/місце події є безпечним	1	
Спробував отримати інформацію у людей навколо щодо причин зупинки серця	1	
Перевірив реакцію на зовнішні подразники	1	
Одночасна оцінка дихання та пульсу: огляд постраждалого на ознаки дихання (огляд постраждалого та визначення відсутності дихання або ускладненого дихання) (1 бал); перевірка пульсу в сонній артерії (1 бал)	2	
Миттєво розпочав СЛР (адекватна глибина і частотність, яка дозволяє грудній клітині повноцінно повернутися в початкове положення)	1	
Викликав екстрену (швидку) медичну допомогу	1	
Виконав 2 хвилини якісної СЛР: адекватна глибина і частота (1 бал); правильне співвідношення компресія-вентиляція (1 бал); дозволяє грудній клітині повноцінно повернутися в початкове положення (1 бал); адекватний об'єм для кожного вдиху (1 бал); мінімальні переривання менш ніж на 10 секунд протягом	5	

усього часу роботи (1 бал)		
Примітка: Після двох хвилин (5 циклів), постраждалого оглядають і другий рятувальник поновлює реанімацію, поки першій працює з дефібрилятором		
Підготовка автоматичного зовнішнього дефібрилятора	1	
Дотримання інструкцій і коректне під'єднання автоматичного зовнішнього дефібрилятора	1	
Припинення СЛР та перевірка, чи люди навколо перебувають на безпечній відстані від постраждалого на час аналізу ритму	1	
Перевірка, чи люди навколо перебувають на безпечній відстані від постраждалого на час аналізу ритму перед подачею розряду від автоматичного зовнішнього дефібрилятора	1	
Негайне продовження СЛР	1	
Загалом	18	

Фактичний час завершення: _____

Умови, які мають істотний вплив на оцінювання:

- 1) не використав або не озвучив використання засобів персонального захисту;
- 2) не виконав миттєвий початок СЛР одразу після підтвердження відсутності пульсу;
- 3) невчасно подав розряд від дефібрилятора;
- 4) перервав СЛР більш ніж на 10 секунд;
- 5) неякісно виконав СЛР;
- 6) неправильно використав автоматичний зовнішній дефібрилятор;
- 7) неправильно приєднав дефібрилятор до постраждалого;
- 8) не переконався у тому, чи люди навколо перебувають на безпечній відстані від дефібрилятора (сказати: «відійдіть» – і впевнитись, чи всі відійшли);
- 9) не поновив СЛР негайно після подачі розряду;
- 10) поводить у неприйнятний для постраждалого або колег спосіб;
- 11) здійснює або наказує здійснювати небезпечні або недоречні маніпуляції.

Факти для обґрунтування перевірки вищенаведених умов слід зазначити на звороті цієї форми.

II РІВЕНЬ

Курс домедичної підготовки “Перший на місці події”

Огляд курсу

1. Термін “перший на місці події” означає перших осіб, що прибули на місце події як індивідуально, так і в складі груп до появи професійних медичних працівників. Перший на місці події – це людина, що виконує базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його повної відсутності.

Головне завдання першого на місці події – розпочати процес надання невідкладної медичної допомоги тим, хто цього потребує.

Курс передбачає розгляд базових понять про будову тіла людини і роботу органів та систем, а також навчання основних принципів і навичок, необхідних для оцінки стану постраждалого і надання домедичної допомоги в екстремальних умовах до прибуття бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги (далі – бригада ЕМД).

2. Засвоєння немедичними працівниками знань і практичних навичок, необхідних для надання вчасної та якісної домедичної допомоги особам, що перебувають у невідкладному стані, до приїзду бригади ЕМД.

3. Курс розраховано на осіб, які зобов’язані надавати домедичну допомогу постраждалим у невідкладному стані, але не мають медичної освіти, а саме: співробітників Національної поліції України, працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, фармацевтичних працівників, провідників пасажирських вагонів, бортпровідників та інших осіб, які за своїми службовими обов’язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги

4. Курс триває 48 годин (1 година навчання – 60 хвилин). Практична частина відбувається у групах, які складаються з одного інструктора і не більше ніж восьми слухачів.

5. Матеріал курсу ґрунтується на уніфікованих клінічних протоколах медичної допомоги та на алгоритмах міжнародних курсів Emergency Medical Responder, BLS, ITLS, PhTLS.

6. Складовими частинами курсу є:

- 1) лекційна частина;
- 2) практичні відпрацювання;
- 3) тестовий іспит;
- 4) іспит на володіння практичними навичками.

7. Навчальна програма має комплексний підхід та оновлюється відповідно до протоколів надання домедичної допомоги. Під час проведення практичних занять інструктор повинен враховувати особливості професійних обов'язків слухачів і відповідно до цього формувати практичні завдання.

8. Після завершення програми кожен слухач повинен знати:

- 1) медико-правові та етичні аспекти надання домедичної допомоги;
- 2) як надавати домедичну допомогу, щоб виявити фактори, які загрожують життю, та усунути або зменшити їх негативний вплив на організм людини;
- 3) як оцінювати стан постраждалого, здійснювати первинний і вторинний його огляд, ґрунтуючись на принципах анатомії, фізіології, патофізіології та особливостях вікового розвитку людини;
- 4) як здійснювати серцево-легеневу реанімацію (СЛР), виконувати основи підтримки життєдіяльності;
- 5) як надавати допомогу постраждалим з невідкладними медичними станами або станами, що викликані факторами навколишнього середовища, як-от: загальне переохолодження, обмороження, перегрівання, опіки;
- 6) як надавати домедичну допомогу постраждалим з тупими травмами, проникаючими пораненнями, пошкодженнями опорно-рухового апарату;
- 7) як вживати невідкладних заходів для зупинки кровотечі, накладати пов'язки;
- 8) як працювати з базовим медичним обладнанням, застосовувати підручні засоби;
- 9) принципи іммобілізації та евакуації постраждалих з транспортних засобів, запобігати пошкодженням хребта, особливо його шийного відділу.
- 10) як надавати допомогу вагітним та при пологах.

9. Оцінювання та атестація

Успішне проходження курсу можливе тільки при відвідуванні всіх лекційних і практичних занять, наданні не менш як 70 % відсотків правильних відповідей на теоретичному тестуванні і під час практичного відпрацювання, згідно з переліком практичних навичок.

Неуспішне проходження курсу означає, що слухача слід повторно екзаменувати.

Від слухачів очікується вчасне прибуття на усі заплановані заняття. Слухач зобов'язаний позначити свою присутність на занятті.

Після закінчення курсу та успішного складання теоретичних і практичних тестів кожен учасник отримує посвідчення, термін дії якого відповідає вимогам законодавства.

10. Терміни, що вживаються у цій Програмі

Виклик екстреної медичної допомоги – повідомлення про невідкладний стан людини і місце події та/або звернення про необхідність надання екстреної медичної допомоги за єдиним номером телефону екстреної медичної допомоги

103 чи за єдиним номером телефону системи екстреної допомоги населенню 112.

Вторинний огляд – визначена послідовність огляду постраждалого, щоб виявити і усунути стани, які впливають на здоров'я, але які не були виявлені під час первинного огляду. Може проводитись після евакуації постраждалого з місця події.

Домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на порятунок і збереження життя постраждалого у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на його здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні сприяти порятунку життя і здоров'я особи у невідкладному стані.

Інформація про постраждалого – дані про стан людини та історію подій, що призвели до погіршення стану, які допомагають визначити обсяг домедичної допомоги.

Метаболізм – сукупність хімічних реакцій, які відбуваються в організмі людини.

Місце події – територія, приміщення або будь-яке інше місцезнаходження людини у невідкладному стані на момент здійснення виклику бригади екстреної медичної допомоги.

Невідкладний стан людини – раптове погіршення фізичного або психічного здоров'я, яке складає пряму і невідворотну загрозу життю та здоров'ю постраждалої людини або людей, які її оточують, і виникає внаслідок хвороби, травми, отруєння або інших внутрішніх чи зовнішніх причин.

Патогенез – механізми виникнення і розвитку хвороби і окремих її проявів на різних рівнях організму.

Перший на місці події – це особи, що прибули на місце події як індивідуально, так і в складі груп до появи професійних медичних працівників та виконує базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його цілковитої відсутності.

Первинний огляд – визначена послідовність огляду постраждалого з одночасним усуненням станів, що загрожують його життю.

Постраждалий – особа, що перебуває у невідкладному стані.

Фізіологія – наука про життєві процеси, діяльність окремих органів та їх системи і в цілому всього організму.

САВС – аббревіатура, що визначає міжнародний медичний алгоритм надання допомоги при травмі (від англ. “critical bleeding” – критична кровотеча, “airways” – дихальні шляхи, “breathing” – процес дихання, “circulation” – кровообіг).

11. Зміст навчальної програми

1 Вступ

1.1 Знайомство зі слухачами

2 Принципи роботи екстреної медичної служби

2.1 Юридичні аспекти надання домедичної допомоги

2.1.1 Система екстреної медичної допомоги в Україні

2.1.3 Законодавча база, що регулює екстрену медичну допомогу

2.1.4 Рівні підготовки в системі догоспітальної допомоги

2.1.5 Державний план майбутньої підготовки для служби екстреної медичної допомоги: системний підхід

2.1.6 Роль Міністерства охорони здоров'я України

2.1.6.1 Протоколи надання домедичної допомоги

2.1.6.2 Сертифікація

2.2. Комунікація

3 Правила поведінки на місці події

3.1 Власна безпека та доступ до постраждалого

3.1.1 Персональна безпека

3.1.1.1 Безпечність місця події

3.1.1.2 Індивідуальні засоби захисту

3.1.2 Безпека постраждалого

3.1.3 Безпека інших осіб

3.1.4 Оцінка події та виклик додаткових ресурсів за необхідності

3.1.5 Доступ до постраждалого

3.1.6 Дії рятувальника на місці події

3.1.7 Принцип безперервності допомоги

3.2 Комунікація та етика поведінки

3.2.1 Психологічна підтримка

3.2.1.1 Постраждалого

3.2.1.2 Родичів

3.2.1.3 Інших на місці події

- 3.2.2 Професіоналізм
 - 3.2.2.1 Чесність
 - 3.2.2.2 Співчуття
 - 3.2.2.3 Повага
 - 3.2.2.4 Персональна мотивація
 - 3.2.2.5 Гігієна і зовнішній вигляд
 - 3.2.2.6 Впевненість у власних силах
 - 3.2.2.7 Знання власних можливостей
 - 3.2.2.8 Дотримання часових обмежень
 - 3.2.2.9 Комунікація та командна робота
 - 3.2.2.10 Захист прав постраждалих
- 3.2.3 Вимоги сертифікації
 - 3.2.3.1 Персональна відповідальність
 - 3.2.3.2 Безперервне навчання
 - 3.2.3.3 Перевірка дотримання протоколів
- 3.2.4 Покращення якості
 - 3.2.4.1 Використання системи постійної оцінки і покращення якості домедичної допомоги
 - 3.2.4.2 Найчастіші причини помилок
 - 3.2.4.2.1 На основі поганих навичок
 - 3.2.4.2.2 На основі поганих правил
 - 3.2.4.2.3 Через недостатні або помилкові знання
 - 3.2.4.3 Як можна зменшити кількість помилок
 - 3.2.4.3.1 Аналіз роботи
 - 3.2.4.3.2 Консультації з колегами
 - 3.2.4.3.3 Стороння допомога
 - 3.2.4.3.4 Використання довідкових матеріалів

4 Загальні поняття про анатомію та фізіологію

- 4.1 Анатомія та фізіологія
 - 4.1.1 Системи та органи організму
 - 4.1.2 Стандартні анатомічні терміни
 - 4.1.2 Взаємодія між системами організму

- 4.1.3 Нервова та гормональна регуляція діяльності організму
- 4.1.4 Значення об'єму циркулюючої крові, концентрації кисню, рівня глюкози в крові
- 4.2 Невідкладні стани, які загрожують життю людини
 - 4.2.1 Послідовність допомоги людині у невідкладному стані
 - 4.2.2 Невідкладні дії на місці події
 - 4.2.3 Порушення роботи організму, які можуть призвести до загибелі
- 5 Патофізіологія**
 - 5.1 Метаболізм та його порушення
 - 5.1.1 Вплив крові та оксигенації на метаболізм
 - 5.1.2 Роль кисню в розщепленні глюкози
 - 5.1.3 Наслідки порушення метаболізму
- 6 Підйом та переміщення постраждалого**
 - 6.1 Методи переміщення постраждалого вручну
 - 6.2 Імобілізація постраждалого за допомогою спінальної дошки
 - 6.2.1 Ручна стабілізація шийного відділу
 - 6.2.2 Використання шийного коміра
 - 6.2.3 Переміщення постраждалого на спінальну дошку
 - 6.2.4 Механіка тіла
 - 6.2.4.1 Правила роботи з вагою
 - 6.2.5 Розуміння власних обмежень
 - 6.2.6 Положення постраждалого
 - 6.2.5.1 Положення комфорту
 - 6.2.5.2 Бокове стабільне положення
 - 6.2.5.3 На спині
 - 6.3 Евакуація постраждалого з транспортного засобу
 - 6.3.1 Екстрена евакуація
 - 6.3.1.1 Вогонь чи небезпека виникнення пожежі
 - 6.3.1.2 Постраждалий із зупинкою серцевої та/або дихальної діяльності
 - 6.3.1.3 Необхідність доступу до інших постраждалих
- 7 Огляд постраждалого**
 - 7.1 Огляд місця події

- 7.1.1 Визначення безпечного доступу до місця події
- 7.1.2 Реєстрація часу прибуття на місце події
- 7.1.3 Визначення наявності небезпечних матеріалів та інших загроз
- 7.1.4 Доступ до постраждалого/постраждалих
- 7.1.5 Визначення кількості постраждалих
- 6.1.6 Наявність інших екстрених служб на місці події
- 7.1.7 Екстрені служби та правила їх виклику
- 7.2 Первинний огляд
 - 7.2.1 Невідкладні стани, які загрожують життю людини
 - 7.2.1.1 Невідкладні дії на місці події
 - 7.2.1.2 Порушення роботи організму, які можуть призвести до загибелі
 - 7.2.2 Послідовність огляду постраждалого
 - 7.2.2.1 Оцінка стану свідомості
 - 7.2.2.2 Зупинка критичних кровотеч
 - 7.2.2.3 Забезпечення прохідності дихальних шляхів
 - 7.2.2.3.1 Закидання голови, відкривання рота за допомогою висування нижньої щелепи
 - 7.2.2.3.2 Забезпечення прохідності дихальних шляхів при підозрі на травму шийного відділу хребта
 - 7.2.2.3.3 Виявлення непрохідності дихальних шляхів
 - 7.2.2.3.4 Допомога при непрохідності дихальних шляхів
 - 7.2.2.4 Оцінка дихання
 - 7.2.2.4.1 Методика визначення частоти і типу дихання
 - 7.2.2.5 Нормальне дихання
 - 7.2.2.5.1 Характеристики
 - 7.2.2.6 Ускладнене дихання
 - 7.2.2.6.1 Характеристики
 - 7.2.2.6.2 Допомога
 - 7.2.2.7 Кровообіг
 - 7.2.2.7.1 Визначення наявності периферійного і центрального пульсу

- 7.2.2.7.2 Визначення частоти пульсу
- 7.2.2.7.2 СЛР при відсутності центрального пульсу
- 7.2.2.7.3 Визначення температури, кольору і вологості шкіри

7.3 Збір інформації про постраждалого

7.3.1 Необхідна інформація про постраждалого

- 7.3.1.1 Симптоми
- 7.3.1.2 Наявні алергії
- 7.3.1.3 Медикаменти, які приймає постраждалий
- 7.3.1.4 Наявні хвороби
- 7.3.1.5 Останній прийом їжі
- 7.3.1.6 Що сталося перед подією

7.4 Вторинний огляд

7.4.1 Детальний огляд постраждалого з голови до ніг

7.4.2 Увага на ділянки, де постраждалий відчуває біль

7.4.3 Пошук патологічних ознак

- 7.4.3.1 Деформація
- 7.4.3.2 Крепітація
- 7.4.3.3 Садна
- 7.4.3.4 Рани
- 7.4.3.5 Опіки, обмороження
- 7.4.3.7 набряки
- 7.4.3.8 Відсутність чутливості та рухів кінцівок

7.5 Повторний огляд

7.5.1 Виконувати повторний огляд

- 7.5.1.1 Кожні 5 хвилин при невідкладних станах
- 7.5.1.2 Кожні 15 хвилин при всіх інших станах

7.5.2 Повторний огляд має включати обсяг первинного огляду, повторне оцінювання життєвих показників, основних скарг і повторну оцінку обсягу допомоги

7.6 Відмінності огляду при травмі та при не травматичних невідкладних станах

8 Дихання, невідкладні дихальні стани

8.1 Анатомія дихальної системи, дихальні шляхи, прохідність дихальних

шляхів

- 8.1.1. Верхні та нижні дихальні шляхи
- 8.1.2 Рух повітря в дихальних шляхах
- 8.1.3 Непрохідність дихальних шляхів на різних рівнях. Ознаки, патологічні дихальні звуки
- 8.1.4 Регуляція дихання
- 8.1.5 Значення кисню для нормальної роботи організму
- 8.1.6 Поняття про перфузію тканин
- 8.1.7 Колір шкіри та вплив оксигенації на нього
- 8.1.8 Допомога при непрохідності дихальних шляхів: очистка верхніх дихальних шляхів, застосування рото- і носоглоткових повітропроводів, прийом Геймліха для дорослих, дітей, немовлят, вагітних жінок і людей із зайвою вагою
- 8.2 Штучна вентиляція легень, дихальне обладнання
 - 8.2.1 Нестача кисню та її наслідки
 - 8.2.2 Обладнання, яке використовується для штучного дихання
 - 8.2.3 Покази і правила використання клапанної маски та мішка типу Амбу
 - 8.2.4 Використання маски і мішка типу Амбу з додатковою подачею кисню
 - 8.2.5 Використання кисню, робота з кисневими балонами і нереверсивними масками
- 8.3 Невідкладні стани при порушенні дихання
 - 8.3.1 Найбільш поширені хвороби, які призводять до погіршення дихання, та їх симптоми
 - 8.3.1 Домедична допомога при невідкладних станах дихальної системи
- 9 **Серцево-судинна система. Невідкладні серцево-судинні стани**
 - 9.1 Анатомія та фізіологія серцево-судинної системи
 - 9.1.1 Органи серцево-судинної системи
 - 9.1.2 Роль серця в циркуляції крові
 - 9.1.3 Роль судин у циркуляції та перфузії
 - 9.2 Серцеві розлади
 - 9.2.1 Основні порушення роботи серця
 - 9.2.3 Порушення кровообігу
 - 9.2.4 Допомога при порушенні роботи серця

- 9.3 Гостре порушення мозкового кровообігу (інсульт)
- 9.4 Серцево-легенева реанімація
 - 9.4.1 Визначення необхідності проведення СЛР
 - 9.4.2 Виклик бригади ЕМД
 - 9.4.3 Правильна методика проведення СЛР відповідно до затверджених протоколів
 - 9.4.4 СЛР з використанням зовнішнього автоматичного дефібрилятора
- 10 **Шок**
 - 10.1 Класифікація шоку
 - 10.2 Вплив шоку на організм людини
 - 10.2.1 Зміни кровопостачання тканин при шоку
 - 10.3 Допомога при шоку
- 11 **Інші невідкладні медичні стани**
 - 11.1 Судомні напади та епілепсія
 - 11.2 Ендокринні розлади
 - 11.2.1 Роль інсуліну в метаболізмі
 - 11.2.2 Збільшення рівня глюкози в крові. Причини, наслідки, допомога
 - 11.2.3 Зменшення рівня глюкози. Причини, наслідки, допомога
 - 11.3 Психічні стани та порушення поведінки
 - 11.3.1 Патофізіологічні розлади, які можуть призвести до розладів поведінки. Алкогольне та наркотичне сп'яніння.
 - 11.3.2 Власна безпека і безпека оточуючих.
 - 11.3.3 Методи заспокоєння постраждалих з розладами поведінки
 - 11.4 Отруєння
 - 11.4.1 Механізми потрапляння отруйних речовин в організм
 - 11.4.2 Загальні правила надання домедичної допомоги при отруєнні невідомою речовиною
 - 11.4.3 Загальні правила надання домедичної допомоги при отруєнні невідомим газом
 - 11.4.4 Кома невідомої етіології, діагностика, надання домедичної допомоги
- 12 **Травми**
 - 12.1 Пошкодження м'яких тканин, кровотеча, методи зупинки
 - 12.1.1 Види пошкоджень м'яких тканин

- 12.1.2 Небезпека масивних кровотеч
- 12.1.3 Зовнішня кровотеча з кінцівок, діагностика, методи зупинки
- 12.1.4 Вузлові кровотечі, діагностика, методи зупинки
- 12.2 Травма кінцівок. Переломи, вивихи. Імобілізація
 - 12.2.1 Переломи. Види переломів
 - 12.2.2 Наслідки переломів
 - 12.2.3 Імобілізація переломів верхніх та нижніх кінцівок
 - 12.2.3.1 Використання іммобілізаційних шин
 - 12.2.3.2 Імпровізовані шини
 - 12.2.4 Вивихи. Види вивихів
 - 12.2.5 Допомога при вивихах
- 12.3 Вплив вибуху на організм людини
 - 12.3.1 Наслідки різних фаз вибуху та їх небезпека
 - 12.3.2 Допомога постраждалим при вибухах
- 12.4 Травма грудної клітки
 - 12.4.1 Види ушкоджень грудної клітки
 - 12.4.2 Вплив травми на процес дихання
 - 12.4.3 Допомога при травмі грудної клітки
- 12.5 Травма голови та хребта
 - 12.5.1 Види травм голови та хребта
 - 12.5.3 Допомога при травмі голови
 - 12.5.4 Імобілізація при травмі хребта
- 12.6 Вплив навколишнього середовища
 - 12.6.1 Гіпотермія. Стадії гіпотермії
 - 12.6.2 Допомога при гіпотермії залежно від стадії
 - 12.6.3 Гіпертермія. Стадії гіпертермії
 - 12.6.4 Допомога при гіпертермії залежно від стадії
 - 12.6.5 Опіки, види опіків, ступені опіків
 - 12.6.6 Допомога при опіках
- 12.7 Масові травми і сортування
 - 12.7.1 Керуванням місцем події
 - 12.7.2 Організація співпраці підрозділів екстреної допомоги

населенню

- 12.7.3 Зони відповідальності підрозділів екстреної допомоги населенню
- 12.7.4 Координація і робота штаба
- 12.7.5 Оцінка місця події, запит на додаткові ресурси
- 12.7.6 Принципи первинного сортування
- 12.7.7 Етапність допомоги постраждалим

13 Вагітність і пологи

- 13.1 Періоди вагітності, ведення пологів
 - 13.1.1 Процес запліднення і розвиток плоду в організмі матері
 - 13.1.2 Зміни в організмі матері. Особливості допомоги вагітним жінкам
 - 13.1.3 Стадії пологів
 - 13.1.4 Приймання фізіологічних пологів
 - 13.1.5 Патологічні пологі
- 13.2 Догляд за новонародженими
 - 13.2.1 Життєві показники новонароджених
 - 13.2.2 Оцінка життєдіяльності новонароджених
 - 13.2.3 Реанімація новонароджених

14 Вікові періоди

- 14.1 Особливості допомоги дітям
 - 14.1.1 Життєві показники новонароджених, дітей, підлітків
 - 14.1.2 Допомога при відхиленні показників життєдіяльності
 - 14.1.3 СЛР немовлят
 - 14.1.4 СЛР дітей
- 14.2 Особливості допомоги літнім людям
 - 14.2.1 Складнощі спілкування
 - 14.2.2 Порушення в роботі систем та органів

15 Документація та звітність

- 15.1 Запис інформації в карту постраждалого встановленого зразка
 - 15.1.1 Час інциденту
 - 15.1.2 Вік і стать постраждалого
 - 15.1.3 Основна скарга постраждалого

- 15.1.4 Що трапилось
- 15.1.5 Стан постраждалого під час огляду
- 15.1.6 Поточний стан постраждалого
- 15.1.7 Надана невідкладна допомога
- 15.1.8 Зміни стану постраждалого після проведеної домедичної допомоги
- 15.1.9 Відмова від допомоги

**Перелік мінімально необхідного обладнання
для проведення програми з розрахунку на одну групу з 8 студентів**

Назва обладнання і матеріалів	Кількість
Повноростовий манекен дорослого	1 шт.
Манекен для серцево-легеневої реанімації дорослого	1 шт.
Манекен для роботи з дихальними шляхами	1 шт.
Повноростовий манекен немовляти	1 шт.
Засіб механічний для зупинки кровотечі по типу турнікету	8 шт.
Назофарингіальні повітропроводи різних розмірів	4 шт.
Орофарингіальні повітропроводи різних розмірів	3 шт.
Мішок типу Амбу з набором масок, кисневим резервуаром і кисневою трубкою	1 шт.
Бар`єрний пристрій для штучної вентиляції легень «рот до лицевої маски»	8 шт.
Нереверсивна киснева маска з мішком і трубкою	1 шт.
Кисневий балон	1 шт.
Еластичні бинти	8 шт.
Косинки трикутні	8 шт.
Шини іммобілізаційні гнучкі	8 шт.
Рукавички медичні	50 пар
Термоковдри	8 шт.
Серветки марлеві різних розмірів	5 шт.
Ножиці атравматичні	3 шт.
Плівка харчова	1 шт.
Навчальний автоматичний зовнішній дефібрилятор	1 шт.

Шийні коміри різних розмірів	3 шт.
Стропоріз	1 шт.
Пакет перев'язувальний індивідуальний з еластичним компресійним компонентом і захисною вологостійкою оболонкою	4 шт.
Бинт марлевий медичний нестерильний 7x14	8 шт.
Захисні щитки для очей при пораненні ока	4 шт.
Комп'ютер/ноутбук	1 шт.
Мультимедійний проектор	1 шт.
Екран	1 шт.
Дошка для малювання маркером	1 шт.
Маркери різних кольорів	3 шт.
Засіб для дезинфекції	1 шт.
Армований скотч	1 шт.
Бланк реєстрації слухачів курсу	1 шт.
Бланки оцінювання практичних навичок	8 шт.
Перелік сценаріїв	8 шт.
Тестові завдання	8 шт.
Бланк відповідей на тестові завдання	1 шт.
Журнал з техніки безпеки	1 шт.
Програма курсу	9 шт.

План курсу

№	Тема	Кількість навчальних годин		
		Всього	Теорія	Практика
1.	Вступ	0,5	0,5	
2.	Принципи роботи екстреної медичної служби:	1,0	1,0	
	1) юридичні аспекти надання домедичної допомоги		0,5	
	2) комунікація з іншими учасниками		0,5	
3.	Правила поведінки на місці події:	1,0	1,0	
	1) власна безпека і доступ до постраждалого		0,5	

	2) комунікація та етика поведінки		0,5	
4.	Загальні поняття про анатомію і фізіологію:	1,0	1,0	
	1) поняття про анатомію і фізіологію		0,5	
	2) невідкладні стани, які загрожують життю людини		0,5	
5.	Патофізіологія:	1,0	1,0	
	1) метаболізм та його порушення		1,0	
6	Підйом і переміщення постраждалих:	3,5	1,0	2,5
	1) методи переміщення вручну			0,5
	2) іммобілізація постраждалого за допомогою спінальної дошки		0,5	1,0
	3) евакуація постраждалого з транспортного засобу		0,5	1,0
7.	Огляд постраждалого:	8,5	3,0	5,5
	1) огляд місця події		0,5	0,5
	2) первинний огляд постраждалого		0,5	1,0
	3) збір інформації про постраждалого		0,5	1,0
	4) вторинний огляд постраждалого		0,5	1,0
	5) повторний огляд постраждалого		0,5	1,0
	6) особливості огляду постраждалих		0,5	1,0
8.	Дихання, невідкладні дихальні стани:	4,5	1,5	3,0
	1) анатомія дихальної системи, прохідність дихальних шляхів		0,5	1,0
	2) штучна вентиляція легень, дихальне обладнання		0,5	2,0
	3) невідкладні стани при порушенні дихання		0,5	
9.	Серцево-судинна система. Невідкладні серцево-судинні стани:	4,5	1,5	3,0
	1) загальні поняття про анатомію та фізіологію серцево-судинної системи		0,5	
	2) серцеві розлади, порушення кровообігу		0,5	
	3) Гостре порушення мозкового кровообігу (інсульт)			
	4) серцево-легенева реанімація та		0,5	3,0

	використання зовнішнього автоматичного дефібрилятора			
10.	Шок:	1,0	1,0	
	1) класифікація та патогенез		1,0	
11.	Інші невідкладні медичні стани:	2,5	2,0	0,5
	1) судомні напади та епілепсія		0,5	0,5
	2) ендокринні розлади		0,5	
	3) психічні стани та порушення поведінки		0,5	
	4) отруєння		0,5	
12.	Травми:	11,5	3,0	8,5
	1) пошкодження м'яких тканин, кровотеча, методи зупинки кровотечі		0,5	2,0
	2) травма кінцівок. Переломи, вивихи. Іммобілізація		0,5	1,5
	3) травма грудної клітини		0,5	1,0
	4) травма голови та хребта		0,5	1,5
	5) вплив навколишнього середовища		0,5	0,5
	6) масові травми та сортування		0,5	2,0
13.	Вагітність та пологи:	1,0	1,0	
	1) періоди вагітності, ведення пологів		0,5	
	2) догляд за новонародженими		0,5	
14.	Вікові періоди:	2,0	1,0	1,0
	1) особливості допомоги дітям, реанімація новонароджених		0,5	1,0
	2) особливості допомоги літнім людям		0,5	
15.	Документація та звітність	0,5	0,5	
16.	Відпрацювання практичних сценаріїв	4,0		4,0
	Всього:	48	20,0	28,0
17.	Оцінювання:	2		
	теоретичне оцінювання		1	
	практична оцінка			1

12. Після закінчення курсу слухач повинен уміти:

- 1) оглядати постраждалого;
- 2) визначати життєві показники;
- 3) оцінювати стан постраждалого;

- 4) надавати допомогу при зупинці серця, використовувати автоматичний зовнішній дефібрилятор;
- 5) використовувати дихальне обладнання;
- 6) надавати допомогу при критичних кровотечах;
- 7) використовувати допоміжні засоби для забезпечення прохідності дихальних шляхів;
- 8) накладати шийний комір та іммобілізувати хребет;
- 9) іммобілізувати кінцівки;
- 10) евакуювати постраждалого з транспортного засобу;
- 11) накладати пов'язки;
- 12) надавати першу допомогу при опіках, обмороженнях;
- 13) дотримуватись заходів безпеки під час роботи у небезпечних місцях.

13. Оцінювання практичних навичок

Допомога при зупинці серця/використання зовнішнього автоматичного дефібрилятора

Студент: _____ Екзаменатор: _____

Дата: _____ Час: _____

Дія	Макс. к-сть балів	Отримано балів
Вдягнув або перелічив необхідне персональне захисне спорядження	1	
Впевнився, що ситуація/місце події є безпечним	1	
Спробував отримати інформацію у людей навколо щодо причин зупинки серця	1	
Перевіряв реакцію на зовнішні подразники	1	
Одночасно оцінив дихання та пульс: оглянув постраждалого на ознаки дихання (огляд постраждалого та визначення відсутності дихання або ускладненого дихання) (1 бал); перевіряв пульс на сонній артерії (1 бал)	2	
Миттєво розпочав СЛР (адекватна глибина і частота, яка дозволяє грудній клітині повноцінно повернутися в початкове положення)	1	
Викликав медичну допомогу	1	
Виконав 2 хвилини якісної СЛР:	5	

адекватна глибина і частота (1 бал); правильне співвідношення компресії і вентиляції (1 бал); дає можливість грудній клітині повноцінно повернутися в початкове положення (1 бал); адекватний об'єм для кожного вдиху (1 бал); мінімальні переривання менш ніж на 10 секунд протягом усього часу роботи (1 бал)		
Примітка: Після двох хвилин (5 циклів), постраждалого оглядають і другий рятувальник поновлює реанімацію, поки кандидат працює з дефібрилятором		
Підготував автоматичний зовнішній дефібрилятор	1	
Дотримувався інструкцій і коректно під'єднав автоматичний зовнішній дефібрилятор	1	
Припинив СЛР та перевірів, що люди навколо перебувають на безпечній відстані від постраждалого на час аналізу ритму	1	
Перевірів, що люди навколо перебувають на безпечній відстані від постраждалого на час аналізу ритму перед подачею розряду від автоматичного зовнішнього дефібрилятора	1	
Негайно продовжив СЛР	1	
Загалом	18	

Фактичний час завершення: _____

Умови, які мають істотний вплив на оцінювання:

- 1) не використав або не озвучив використання засобів персонального захисту;
- 2) не виконав миттєвий початок СЛР одразу після підтвердження відсутності пульсу;
- 3) невчасно провів дефібриляцію;
- 4) перервав СЛР більш ніж на 10 секунд;
- 5) неякісно виконав СЛР;
- 6) неправильно використав автоматичний зовнішній дефібрилятор;
- 7) неправильно приєднав дефібрилятор до постраждалого;
- 8) не переконався у тому, чи люди навколо перебувають на безпечній відстані від дефібрилятора (сказати: «відійдіть» – і впевнитись, чи всі відійшли);
- 9) не поновив СЛР негайно після подачі розряду;
- 10) поводить у неприйнятний для постраждалого або колег спосіб;
- 11) здійснює або наказує здійснювати небезпечні або недоречні маніпуляції.

Факти для обґрунтування перевірки вищенаведених умов слід зазначити на звороті цієї форми.

Використання дихального обладнання

Студент: _____ Екзаменатор: _____
Дата: _____ Час: _____

Примітка: якщо студент вирішує із самого початку здійснювати вентиляцію за допомогою мішка типу Амбу, який приєднано до кисневого балона, то він отримує максимум балів за кроки з помітками «**» за умови, що первинна вентиляція розпочнеться не пізніше ніж протягом перших 30 секунд.

Дія	Макс. к-сть балів	Отримано балів
Вдягнув або перелічив необхідне персональне захисне спорядження	1	
Перевірив стан свідомості постраждалого	1	
Перевірив наявність дихання	1	
Перевірив наявність пульсу	1	
Викликав медичну допомогу	1	
Мануально відкрив дихальні шляхи	1	
Використав один з простих пристроїв (оро- або назофарингіальний повітровід)	1	
Примітка: тепер екзаменатор повідомляє, що блювотний рефлекс відсутній		
**Миттєво розпочав вентиляцію легень постраждалого з використанням мішка типу Амбу, який не приєднано до кисню	1	
Під'єднав кисневий балон з регулятором потоку повітря до мішка типу Амбу (12-15 вдихів/хвилину)	1	
Вентиліює легені постраждалого з частотою 10-12 вдихів/хвилину (1 вентиляція на кожні 5-6 секунд) з відповідним об'ємом	1	
Примітка: Після 30 секунд екзаменатор слухає та доповідає, що чути дихання і воно однакове в обох легенях; повідомляє кандидату, що вентиляцію було виконано без ускладнень, показники пульсоксиметрії свідчать, що кров постраждалого насичена киснем на 95 %		
Вентиліює легені постраждалого з правильною частотою і об'ємом, водночас дивиться на показники пульсоксиметра, контролюючи рухи грудної клітини	1	

ЗАГАЛОМ	11	
---------	----	--

Фактичний час завершення: _____

Умови, які мають істотний вплив на оцінювання:

- 1) не розпочав вентиляцію протягом перших 30 секунд після одягання рукавичок або перервав вентиляцію більш ніж на 30 секунд протягом часу, коли має відбуватись процес вентиляції;
- 2) не одягнув або не перелічив засоби персонального захисту;
- 3) не озвучив мету використання високої концентрації кисню (щонайменше 95 %);
- 4) не виконав вентиляцію постраждалого з частотою 10-12 вдихів/хвилину (1 вентиляція кожні 5-6 секунд);
- 5) не перевіряв за рухом грудної клітини і показниками пульсоксиметра, чи постраждалий вентилюється у достатній мірі;
- 6) введення або використання допоміжних пристроїв, небезпечних для постраждалого;
- 7) поводить ся неприйнятно для постраждалого або для колег;
- 8) здійснює або наказує здійснювати небезпечні або недоречні маніпуляції.

Факти для обґрунтування перевірки вищенаведених умов слід зазначити на звороті цієї форми.

Огляд постраждалого

Студент _____ Екзаменатор _____

Дія	Макс. к-сть балів	Отримано балів
ДОСТУП		
Викликати підтримку/допомогу	1	
Оцінити місце наявності загроз та механізм травми	1	
Оцінити стан свідомості постраждалого	1	
КРИТИЧНА КРОВОТЕЧА		
Розпізнати та зупинити критичну кровотечу	1	
ДИХАЛЬНІ ШЛЯХИ		
Стабілізувати шийний відділ хребта	1	
Огляд ротової порожнини	1	
Виявити блокування дихальних шляхів	1	
Використати мануальну техніку відкриття дихальних шляхів	1	
Підібрати відповідний пристрій для відновлення прохідності дихальних шляхів і підібрати розмір	1	
Правильна техніка постановки	1	
Знання ускладнень та альтернативних дій	1	
КИСЕНЬ		
Застосувати кисень	1	
Підібрати відповідну маску	1	
Підібрати відповідну швидкість потоку	1	
ДИХАННЯ		
Визначення дихання, частоти, зусилля та глибини	1	
Застосування техніки «Чую-бачу-відчуваю»	1	
Виявлення критичних травм грудної клітини	1	
Належна допомога при травмі грудної клітини	1	
Перевірка цілісності тазу	1	
Перевірка спини	1	

КРОВООБІГ		
Оцінка пульсу на променевої та/або сонній артерії	1	
Оцінка стану шкіри (колір, температура, вологість)	1	
Огляд живота/таза/верхніх та нижніх кінцівок, контроль кровотеч	1	
Допомога при пораненні черевної стінки/тазу/кінцівок	1	
ОТРИМАННЯ ІСТОРІЇ		
Збір інформації про постраждалого	1	
ВТОРИННИЙ ОГЛЯД		
Оцінка зіниць	1	
Наявність травм голови: потилиця – вуха – ніздрі – ротова порожнина	4	
З голови до ніг (шия – груди – живіт – таз – ноги – руки – спина – геніталії) по 1 балу за кожну ділянку	8	
НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЕВАКУАЦІЯ		
Захист від впливу навколишнього середовища	1	
Передача звіту медичному персоналу за системою MIST	1	
Документація	1	
МАКСИМАЛЬНО МОЖЛИВА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ:	41	
ОТРИМАНО:		

Фактичний час завершення: _____

Умови, які мають істотний вплив на оцінювання (кольором позначено критичні навички, за невиконання будь-якої з них бали не зараховуються):

- не використав або не перелічив засоби персонального захисту;
- не визначив безпечність місця події;
- не оцінив та не забезпечив іммобілізацію спини та (або) шиї за показаннями;
- не оцінив адекватно дихання, не забезпечив адекватну вентиляцію легень;
- не оцінив або неправильно надав допомогу при проблемах, пов'язаних з дихальними шляхами, диханням, кровотечею або шоком (гіперперфузія);
- поводиться у неприйнятний для постраждалого або колег спосіб;
- здійснює або наказує здійснювати небезпечні або недоречні маніпуляції.

Ви можете зазначити факти для обґрунтування перевірки вищенаведених критеріїв на звороті даної форми

III РІВЕНЬ

Курс домедичної підготовки
«Професійна підтримка життя»

Огляд курсу

1. Курс включає програму розширених дії з надання першої допомоги.
2. Метою навчання є засвоєння працівниками розширених практичних умінь з надання першої допомоги при порушеннях або зупинці дихання, серцево-судинних порушеннях, зупинці серця, значній кровотечі, пошкодженнях голови та хребта, термічних ураженнях, гострих отруєннях, екстрених пологах.
3. Розрахований на водіїв спеціального санітарного автотранспорту.
4. Тривалість навчання 120 годин.
5. Завданням програми є одержання працівниками теоретичних медичних знань та практичних навичок надання першої допомоги дорослим і дітям в екстремальних ситуаціях як самотійно, так і під керівництвом працівника з медичною освітою.
6. Складовими частинами курсу є:
 - 1) лекційна частина;
 - 2) практичні відпрацювання;
 - 3) тестовий іспит;
 - 4) іспит на володіння практичними навичками.Навчальна програма має комплексний підхід та оновлюється відповідно до протоколів надання домедичної допомоги. Під час проведення практичних занять інструктор повинен враховувати особливості професійних обов'язків слухачів і відповідно до цього формувати практичні завдання.
7. Успішне проходження курсу можливе тільки при відвідуванні всіх лекційних і практичних занять, наданні не менш як 70 % відсотків правильних відповідей на теоретичному тестуванні і під час практичного відпрацювання згідно з переліком практичних навичок.
Від слухачів очікується вчасне прибуття на усі заплановані заняття. Кожен слухач зобов'язаний позначити у бланку реєстрації слухачів свою присутність на занятті.

8. Зміст навчальної програми

1 **Поняття про органи та системи організму**

1.1 Кістково-м'язова система

1.1.1 Скелет та його функції. Кістки голови

1.1.2 Хребет та його відділи. Грудна клітка

1.1.3 Кістки кінцівок та кістки тазу

1.1.4 М'язи верхніх та нижніх кінцівок

1.1.5 М'язи тулуба

1.2 Органи дихання

1.2.1 Загальний огляд органів дихання. Будова верхніх дихальних шляхів легень

1.2.2 Значення та механізм дихання

1.2.3 Характеристика та частота дихальних екскурсій. Наслідки зупинки дихання

1.3 Серцево-судинна система

1.3.1 Поняття про кровообіг. Кров, її кількість в організмі людини, наслідки крововтрати

1.3.2 Основи кровообігу: серце, кровоносні судини

1.3.3 Будова та робота серця, його роль в кровообігу

1.3.4 Магістральні судини, судини верхніх та нижніх кінцівок

1.3.5 Види кровотеч, значення своєчасної зупинки кровотечі

2 **Догоспітальні умови з надання першої допомоги постраждалим (особам, які раптово захворіли) в екстремальних ситуаціях**

2.1 Система екстрених медичних послуг

2.1.1 Бригада екстрена (швидка) медична допомога, порядок виклику.

2.1.2 Служба медицини катастроф. Порядок взаємодії підрозділів рятувальників з медичними формуваннями в умовах надзвичайних ситуацій

2.2 Оснащення, що використовується для надання першої допомоги фахівцями, які не мають медичної освіти

2.2.1 Спеціальні укладки підрозділів рятувальників

2.2.2 Медичні аптечки, перев'язувальний матеріал, шини

2.3 Медично-правові основи з надання першої допомоги в екстремальних ситуаціях

2.3.1 Правові та нормативні документи, які визначають обов'язки рятувальників надати першу допомогу постраждалим

- 2.3.2 Морально-психологічний статус, етика та психологічна підготовка рятувальників до дій з надання першої допомоги в екстремальних ситуаціях
- 2.4 Початкові дії з надання екстреної медичної допомоги на місці пригоди
 - 2.4.1 Визначення безпеки місця пригоди
 - 2.4.2 Визначення наявності /відсутності свідомості у постраждалих і рішення про виклик бригади швидкої медичної допомоги
 - 2.4.3 Первинний огляд постраждалих, які втратили свідомість
- 2.5 Проведення первинних реанімаційних заходів з використанням табельного оснащення
 - 2.5.1 Забезпечення прохідності дихальних шляхів
 - 2.5.2 Визначення наявності дихання
 - 2.5.3 Визначення наявності пульсу на сонній артерії
 - 2.5.4 Евакуація постраждалого з небезпечного місця

3 Особливості патологічних порушень, які виникають в екстремальних ситуаціях

- 3.1 Порушення основних життєво важливих функцій організму
 - 3.1.1 Гостра дихальна недостатність, зупинка дихання
 - 3.1.2 Гостра серцево-судинна недостатність (непритомність, колапс, шок), зупинка серця
- 3.2 Травми
 - 3.2.1 Рани, види ран, вогнепальні рани
 - 3.2.2 Переломи, забої, вивихи. Характерні ознаки переломів
 - 3.2.3 Кровотечі, види кровотеч
 - 3.2.4 Синдром тривалого стиснення
- 3.3 Термічні ураження
 - 3.3.1 Опіки та перегрівання, класифікація термічних опіків
 - 3.3.2 Відмороження та переохолодження (замерзання), класифікація відморожень
 - 3.3.3 Електротравма
- 3.4 Гострі отруєння
 - 3.4.1 Гострі інгаляційні отруєння (ФОС, хлор, аміак, окис вуглецю)
 - 3.4.2 Отруєння продуктами харчування, грибами
 - 3.4.3 Біологічні отруєння, укуси отруйних тварин, комах
- 3.5 Утоплення

- 3.5.1 Види утоплень (первинне або справжнє, асфіксійне, синкопальне)
- 3.5.2 Основні ознаки утоплень
- 3.6 Радіаційні ураження
 - 3.6.1 Уражаючі фактори при радіаційних аваріях, шляхи попадання радіоактивних речовин в організм
 - 3.6.2 Променева хвороба, початкові ознаки гострої променевої хвороби
- 3.7 Психогенні розлади
 - 3.7.1 Особливості поведінки людей в екстремальних ситуаціях
 - 3.7.2 Стрес та психічні травми
 - 3.7.3 Основні прояви гострих психічних розладів у постраждалих в екстремальних ситуаціях
- 3.8 Інфекційні захворювання
 - 3.8.1 Класифікація інфекційних захворювань
 - 3.8.2 Основні ознаки інфекційної хвороби

4 Загальні принципи надання першої допомоги постраждалим в екстремальних ситуаціях

- 4.1 Перша допомога при порушенні (зупинці) дихання
 - 4.1.1 Причини, які викликають гостру дихальну недостатність, її форми
 - 4.1.2 Клінічні прояви ГДН (форми та ступені тяжкості)
 - 4.1.3 Штучна вентиляція легень без спеціального устаткування
 - 4.1.4 Штучна вентиляція легень за допомогою апарата маска-мішок
- 4.2 Перша допомога при гострих серцево-судинних порушеннях (зупинці серця)
 - 4.2.1 Визначення та оцінка пульсу
 - 4.2.2 Непрямий масаж серця
 - 4.2.3 Серцево-легенева реанімація
 - 4.2.4 Дефібриляція за допомогою автоматичного дефібрилятора
- 4.3 Перша допомога при травматичних пошкодженнях
 - 4.3.1 Зупинка кровотечі
 - 4.3.2 Види пов'язок, перев'язувальний матеріал. Правила накладання пов'язок
 - 4.3.3 Особливості надання першої допомоги та транспортування постраждалого з ушкодженням голови та хребта
 - 4.3.4 Транспортна іммобілізація

- 4.4 Перша допомога при термічних ушкодженнях
 - 4.4.1 Перша допомога при опіках
 - 4.4.2 Клінічні прояви перегрівання, перша допомога ураженим
 - 4.4.3 Перша допомога при відмороженнях
 - 4.4.4 Перша допомога ураженим при переохолодженнях
- 4.5 Перша допомога при утопленнях
 - 4.5.1 Принципи рятування утопаючого
 - 4.5.2 Особливості надання першої допомоги при утопленні
- 4.6 Перша допомога при гострих отруєннях
 - 4.6.1 Гострі інгаляційні отруєння. Особливості надання першої допомоги отруєним
 - 4.6.2 Перша допомога при пероральних отруєннях невідомою отрутою, грибами
 - 4.6.3 Перша допомога при укусах отруйними тваринами, комахами
- 4.7 Перша допомога при радіаційних ураженнях
 - 4.7.1 Часткова санітарна обробка при забрудненнях радіоактивними речовинами
 - 4.7.2 Правила користування радіозахисними та протиблювотними засобами
- 4.8 Особливості надання медичної допомоги при психогенних розладах
 - 4.8.1 Забезпечення безпеки постраждалого
 - 4.8.2 Забезпечення безпеки рятувальника та оточуючих від постраждалого з ГПР
- 4.9 Особливості надання першої допомоги інфекційним хворим
 - 4.9.1 Правила використання протибактеріальних засобів захисту
 - 4.9.2 Особливості проведення реанімаційних маніпуляцій в засобах індивідуального захисту
- 4.10 Перша допомога при екстрених пологах
 - 4.10.1 Періоди пологового процесу
 - 4.10.2 Патологічні пологи, особливості їх ведення
 - 4.10.3 Техніка прийому пологів

5 Правила поведінки та дотримання заходів безпеки під час роботи в осередках катастроф

- 5.1 Правила поведінки та організація роботи при ліквідації наслідків стихійного лиха
 - 5.1.1 Вражаючі фактори землетрусу, ураганів та затоплень

- 5.1.2 Поведінка людей та дотримання заходів безпеки під час стихійного лиха
- 5.1.3 Особливості організації роботи з надання першої допомоги постраждалим на території стихійного лиха
- 5.2 Правила поведінки та організація роботи при ліквідації техногенних катастроф
 - 5.2.1 Вражаючі фактори техногенних катастроф (вибухи, пожежі, транспортні пригоди та ін.)
 - 5.2.2 Поведінка людей та дотримання заходів безпеки у вогнищах катастроф
 - 5.2.3 Особливості надання медичної допомоги постраждалим у вогнищах техногенних катастроф
- 5.3 Особливості роботи рятувальників в осередках масових соціальних сутичок
 - 5.3.1 Основні причини ураження людей при терористичних актах та в місцях великого скупчення людей
 - 5.3.2 Особливості особистого захисту та захисту оточуючих в осередках соціальних катастроф
 - 5.3.3 Особливості надання медичної допомоги ураженим в осередках соціальних катастроф
- 5.4 Морально-психологічний статус, етика та психологічна підготовка рятувальників до дій з надання першої допомоги
 - 5.4.1 Професійне становлення рятувальника, роль морального фактора в роботі по ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій
 - 5.4.2 Етичні норми як одне з правил стосунків рятувальника з людьми
 - 5.4.3 Основні мотиви професійної діяльності рятувальника з надання першої допомоги постраждалим
- 5.5 Медичне сортування та транспортування уражених
 - 5.5.1 Основна мета та організація медичного сортування уражених
 - 5.5.2 Види сортування та порядок його проведення
 - 5.5.3 Способи перенесення постраждалих
 - 5.5.4 Підготовка постраждалих до евакуації та завантаження їх в транспортні засоби

**Перелік мінімально необхідного обладнання
для проведення програми з розрахунку на одну групу з 8 слухачів**

Назва обладнання і матеріалів	Кількість
Повноростовий манекен дорослого	1 шт.
Манекен для серцево-легеневої реанімації	1 шт.
Манекен для роботи з дихальними шляхами	1 шт.
Повноростовий манекен немовляти	1 шт.
Засіб механічний для зупинки кровотечі по типу турнікету	8 шт.
Назофарингіальні повітропроводи різних розмірів	4 шт.
Орофарингіальні повітропроводи різних розмірів	3 шт.
Мішок типу Амбу з набором масок, кисневим резервуаром і кисневою трубкою	1 шт.
Бар'єрний пристрій для штучної вентиляції легень «рот до лицевої маски»	10 шт.
Нереверсивна киснева маска з мішком і трубкою	1 шт.
Кисневий балон	1 шт.
Еластичні бинти	8 шт.
Косинки трикутні	8 шт.
Шини іммобілізаційні гнучкі	8 шт.
Рукавички медичні	50 пар
Термоковдри	8 шт.
Серветки марлеві різних розмірів	5 шт.
Ножиці атравматичні	3 шт.
Плівка харчова	1 шт.
Навчальний автоматичний зовнішній дефібрилятор	1 шт.
шийні коміри різних розмірів	3 шт.
Стропоріз	1 шт.
Пакет перев'язувальний індивідуальний з еластичним компресійним компонентом і захисною вологостійкою оболонкою	4 шт.
Захисні щитки для очей при пораненні ока	4 шт.
Комп'ютер/ноутбук	1 шт.
Мультимедійний проектор	1 шт.

Екран	1 шт.
Дошка для малювання маркером	1 шт.
Маркери різних кольорів	3 шт.
Засіб для дезинфекції	1 шт.
Армований скотч	1 шт.
Бланк реєстрації слухачів курсу	1 шт.
Бланки оцінювання практичних навичок	8 шт.
Перелік сценаріїв	8 шт.
Тестові завдання	8 шт.
Перелік відповідей на тестові завдання	1 шт.
Журнал з техніки безпеки	1 шт.
Програма курсу	9 шт.

План курсу

№	Назва розділу, теми		Кількість навчальних годин		
			Всього:	Теорія	Практика
1.	Поняття про органи та системи організму людини:		5,0	1,0	4,0
	1)	кістково-м'язова система	1,0	–	1,0
	2)	органи дихання	2,0	–	2,0
	3)	серцево-судинна система	2,0	1,0	1,0
2.	Догоспітальні умови з надання екстреної медичної допомоги постраждалим (особам, які раптово захворіли) у надзвичайних ситуаціях:		15,0	4,0	11,0
	1)	система екстреної медичної допомоги	2,0	1,0	1,0
	2)	правила користування табельним оснащенням, для надання першої допомоги.	6,0	-	6,0
	3)	медично-правові основи та обов'язки	1,0	1,0	–

		працівників, з надання першої допомоги постраждалим			
	4)	початкові дії з надання екстреної медичної допомоги в екстремальних ситуаціях	2,0	1,0	1,0
	5)	проведення первинних реанімаційних заходів з використанням табельного оснащення	4,0	1,0	3,0
3.	Особливості патологічних порушень, які виникають в екстремальних ситуаціях:		15,0	7,0	8,0
	1)	порушення основних життєво важливих функцій організму	2,0	1,0	1,0
	2)	травми	5,0	1,0	4,0
	3)	термічні ураження	2,0	0,5	1,5
	4)	гострі отруєння	2,0	0,5	1,5
	5)	утоплення	1,0	1,0	–
	6)	радіаційні ураження	1,0	1,0	–
	7)	психогенні розлади	1,0	1,0	–
	8)	інфекційні захворювання	1,0	1,0	–
4.	Загальні принципи надання першої допомоги постраждалим в екстремальних ситуаціях		58,0	11,0	47,0
	1)	Перша допомога при порушеннях (зупинці) дихання	5,0	1,0	4,0
	2)	Перша допомога при гострих серцево-судинних порушеннях (зупинці серця)	7,0	1,0	6,0
	3)	Перша допомога при травматичних ушкодженнях	12,0	1,0	11,0
	4)	Перша допомога при термічних ураженнях	4,0	1,0	3,0
	5)	Перша медична допомога при утопленнях	4,0	1,0	3,0
	6)	Перша допомога при гострих отруєннях	8,0	2,0	6,0
	7)	Перша допомога при радіаційних ураженнях	5,0	1,0	4,0

	8)	Особливості надання першої допомоги при психогенних розладах	3,0	1,0	2,0
	9)	Особливості надання першої допомоги інфекційним хворим	6,0	1,0	5,0
	10)	Перша допомога при екстрених пологах	4,0	1,0	3,0
5.	Правила поведінки та дотримання заходів безпеки під час роботи в осередках катастроф.		22,0	5,0	16,0
	1)	Правила поведінки та організація роботи при ліквідації наслідків стихійного лиха	5,0	1,0	4,0
	2)	Правила поведінки та організація роботи при ліквідації наслідків техногенних катастроф	9,0	1,0	8,0
	3)	Особливості роботи рятувальників в осередках масових подій	4,0	1,0	2,0
	4)	Морально-психологічний статус, етика та психологічна підготовка рятувальників до дій з надання медичної допомоги	2,0	2,0	–
	5)	Медичне сортування та транспортування уражених	3,0	–	3,0
6.	Тестовий контроль знань		1,5	1,5	–
	Перевірка практичних навичок		3,5	–	3,5
Всього:			120,0	28,0	92,0

9. Після закінчення курсу слухач повинен уміти:

- 1) визначати симптоми респіраторної та серцевої зупинки;
- 2) виконувати прості прийоми полегшення дихання;
- 3) проводити штучне дихання;
- 4) виконувати зовнішній масаж серця;
- 5) виконувати основи підтримки життєдіяльності (відновлення роботи серця, дихання);
- 6) визначати життєві показники;
- 7) оцінювати стан постраждалого за життєвими ознаками;
- 8) користуватись масками для відновлення дихання;
- 9) видаляти сторонні предмети при обструкції дихальних шляхів;
- 10) працювати з дихальною апаратурою;
- 11) накладати «шийний комір» та проводити іммобілізацію хребта;

- 12) накладати іммобілізаційні шини;
- 13) евакуйовувати постраждалого з транспортних засобів;
- 14) виконувати техніку накладання тугої пов'язки на рану, яка кровоточить;
- 15) накладати джгут при зовнішній кровотечі;
- 16) надавати першу допомогу при опіках, обмороженнях;
- 17) використовувати прості прийоми рятування на воді;
- 18) надавати першу допомогу при екстрених пологах;
- 19) дотримуватись заходів безпеки під час роботи в небезпечних місцях.

**Начальник Управління екстреної
медичної допомоги та медицини
катастроф**

Т. Тімошенко